



Struha – tento uměle vytvořený kanál, od roku 1973 nepoužívaný a dnes už téměř zaniklý, patřila spolu s dřevěnými stavbami od nepaměti ke zvláštnostem Rožnova pod Radhoštěm.

Voda ve struze ubíhala nejprve podél úpatí Petřekovy stráně, pak kolem pěkných vilek v Čechově ulici, napříč městskou zástavbou a středem města, až se nakonec vlila do říčky Hážovky

a spolu s její vodou se vrátila zpátky do řeky Bečvy. Mezi těmito dvěma body vykonala kus práce, občerstvila, osvěžila, posloužila, obveselila i potěšila. A také zkrášlila město.

Roku 1676 čítalo město Rožnov pouhých 86 domů (40 grun-
tů a 46 chalup). Ještě roku 1950
měl Rožnov jen asi 3000 obyvatel
(v současnosti to je téměř 18 000 oby-
vatel). Počátkem 19. století tvořily město pře-
važně dřevěné měšťanské domy kolem rynku. Hospo-
dářství na západní straně oddělovala úzká cesta a struha od
zahrad se stodolami. Ulice Za Stodolami (dnešní Pionýrská)



oddělovala Hájnici – městský park, za kterým ubíhá řeka Bečva. Smě-
rem východním se za měšťanskými domy rozprostíraly polnosti na Zá-
humení. Za někdejším hotelem Radhošť měl své místo dokonce i malý
lesík, který se táhl až k pěkným vilkám ulice Zátíší, tehdy už poměrně
vzdálených od městské zástavby. K městu, které soustředilo své domy
především kolem rynku, neodmyslitelně patřily dvě nejdůležitější ulice:
Dolní (dnes Nádražní) a ulice Horní (dnes Bayerova), obě žily čilým
obchodním a řemeslným ruchem.

Kdy Rožnované struhu vybudovali? Patrně už počátkem 16. století.
Během své pouti poháněla původně dva mlýny, zmiňované
už roku 1507. Dolní, u potoka Hážovky, byl později
přestavěn na papírnu. Horní mlýn, jehož budova
podnes stojí jen něco málo přes sto metrů od
náměstí, byl postaven na suchu mimo jaký-
koliv vodní tok, a byl tak odkázán jen na
energii vody ze struhy.

Struha má svůj počátek nad splavem,
kterému se podnes říká „horní“. Zde byla
zřízena vpusť. Část říční vody byla vedena
vodním náhonem – čili derivačním kanálem
– na kola obou mlýnů. Struha neprotínala prostor
mezi řekou Bečvou a Hážovkou v přímce, ale vlnila
se, uhýbala, stáčela a zase napřimovala, aby se její voda
dostala podle spádu tam, kde jí bylo potřeba. Celková délka struhy
dosahovala přibližně 1900 metrů, ale pokud se dnes po její trase vydá-
me, ujdeme s vynucenými oklikami vzdálenost něco přes dva kilometry.

Lázeňští hosté a návštěvníci města jí říkali „struha“, ale pravověrní
Rožnované vždy „struha“. Domácnosti z ní braly vodu na vaření, hospo-
dyně ve struze máchaly prádlo, hospodáři napájeli dobytek. Držely se
tam ryby a raci. Struhu využívaly husy a kačeny. Koupaly se v ní děti.



U horního splavu

„Struhou jsme se těšili po
celé dětství až do dospě-
losti, kdy byla uzavřena,“
vzpomíná pan Svatopluk
Bajer, jejichž hospodářství
mělo své místo až do šede-
sátých let dvacátého století
v Palackého ulici, odděleno
bylo od struhy jen úzkou
cestou a na náměstí měli
pouhých několik desítek
metrů. „Maminka ve struze
máchala prádlo, i v zimě.
Vody ve struze si užívaly také kačeny, někdy jsme je s bratrem chytali
až u papírny. Denně mnoho kbelíků vody jsme ze struhy donášeli
koním a dobytku. S kamarády jsme hráli na cestě u struhy fotbal, míč
často skončil ve vodě, my také, rodiče nás pak zahřáli výpraskem.
Nádherné bylo, když jsme jako kluci pouštěli po struze lodičky, ať
z papíru nebo ze dřeva. Moje největší loď ze dřeva byla metr dlouhá
a třicet centimetrů široká. Start plavidel u mlýna. Závodili jsme, či
lod'ka dopluje jako první k Jakšíkům u fary, nebo až k papírně. To byly
krásné časy se struhou.“

Až do druhé poloviny 20. století protékala struha dnešním areálem
správy Valašského muzea, dál tichou a malebnou Čechovou uličkou
pěkných vilek, kde je podnes k vidění před jedním domkem betonový
můstek. Křížila ulici Boženy Němcové, pokračovala před budovou
někdejší Jaroňkovy galerie a poblíž Městských lázní, tady napájela
malé přírodní koupaliště, vybudované z opracovaného kamene.
Dál struha, překlenuta podnes existujícím betonovým můstkem
v úzkém průchodu, pronikla do sousedící zahrady a pokračovala
k budově horního mlýna. Podnes je v těchto místech patrna prohlu-
beň vodního náhonu, ale vodní kolo už je nenávratně
minulostí, mlýn byl později
poháněn parním strojem,
pak elektřinou.

Za horním mlýnem struha
protékala pod dnešní křižo-
vatkou se sochou Františka
Palackého, pokračovala
před lékárnou U Matky Boží
kolem tak zvaného bludné-
ho kamene, minula Bajero-
vo hospodářství a ubíhala
podél dnešní ulice Na Zahradách a dál před budovou dnešní Integro-
vané mateřské školky, kolem domu Farní charity a pod Nádražní ulici,
pak přes zahradu Velických, před farou a kolem usedlosti Jakšíko-
vých, kde se podnes zachoval už nefunkční betonový můstek.



U horního splavu o kus dál

Poslední desítky metrů vedla struha kolem zámečku, rovnou k někde-
jšímu dolnímu mlýnu, přeměněnému později na papírnu. V minulosti
se vodní energie ze struhy využívalo celoročně. Stavidlo u horního
splavu bylo uzavíráno jen jednou v roce, aby mohla být provedena
generální očista struhy.

„Struha byla tepnou zdravé krve Rožnova,“ vzpomínal akademický
malíř Karel Solařík (1915 – 2007), který mládí prožil v Rožnově pod
Radhoštěm. „Všechny domácnosti zásobovala užitkovou vodou,
zvláště v hlavní části Rožnova. A kolik práce zastala! Sloužila bělirně
prádla, Sušáku, dřevo řezala, roztáčela mlýnské kameny.
Před lékárnou U Matky Boží zůstával travnatý úsek, zde hospody-
ně bělily prádlo, rozprostřely je na trávníku, nabíraly vodu ze struhy
a kropily. Kus dál v papírně pomáhala voda ze struhy dělat proslave-
nou rožnovskou lepenku. I pivovaru dávala vodu. Tato tepna Rožno-
va měla víc mostů než Praha přes Vltavu. U struhy končila městská
stavení, dál za struhou měl obyčejně každý dům zahradu. Zahrady
končily stodolami, kam se sváželo a mlátilo obilí. Za nimi byla ulice Za
Stodolami (dnes Pionýrská) a městský park.

Jednou ročně se struha zastavovala a čistila se. Nejprve do ní vstoupili
rybáři a chytali pstruhy. Po nich to bylo eldorádo pro nás kluky. Tehdy
mohla zůstat škola zavřená, učitelé nenadělali nic, protože struha v té
době patřila nám. Prozkoumali jsme ji se všim všady. Rožnovjané, jak
už lidé jsou, odhazovali do struhy během roku všechno možné. Co
se doma nehodilo, prostě se vyhodilo do struhy. Ale hlavně jsme v ní
chytali raky. To byla pochoutka pochoutek! Ne celý rak, jen tlustá
část klepeta: hodí se do horké vody a uvaří.

PRAMENY

HLUŠIČKOVÁ, H. et al. Technické památky
v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha : Libri,
2003. III. díl. P-S. ISBN 80-7277-045-4. s. 519.

HASALÍK, Radek. Radhošť v proměnách času.
Rožnov p. R. : Valašský muzejní a národopisný
spolek, 1999.

KRAMOLIŠ, Čeněk. Ročenka města Rožnova pod
Radh. a osad v okrese. Rožnov p. R. : Městská
spořitelna, 1931.

ŠTIKA, Jaroslav. Moravské Valašsko, jeho vznik
a vývoj. Ostrava : Profil, 1973.





Vody bylo ve struze tak po kolena, ale málem jsem se v ní utopil, když se pode mnou prolomilo chabé zábradlí jednoho můstku a spadl jsem po hlavě do vody. Díky tomu, že mi maminka nechávala narůst dlouhé vlasy, protože chtěla původně holčičku, mne kluci za ty pačesy popadli a vytáhli ze struhy ven.“

Ale pro jiné se rožnovská struha stala osudnou. „Na začátku druhé světové války, kdy byli Židé posíláni transporty do vyhlazovacích koncentračních táborů, tak jeden z nich, jmenoval se Fink, i přesto že bylo ve struze poměrně málo vody, v zoufalství do ní skočil a raději se utopil.“

„Moje vzpomínka na struhu se nejvíce váže k úseku před farním úřadem, kde se její tok stáčil k ulici Pivovarské“, vzpomíná paní Helena Polášková. „V padesátých letech dvacátého století navštěvovalo mnoho dětí Obecnou školu dívčí u kostela, tehdy v ní vykonávali funkci školníků manželé Vrábloví.“

Po vyučování jsem ráda zašla k mostku a dívala se do struhy, tu a tam jsme s děvčaty pustily po vodě lístek. Vzpomínky mne zavedou také k dřevěné, zeleně natřené budce, ve které se po mnoho let prodávaly noviny a časopisy. Stála jen pár metrů od struhy. Mnoho vody korytem struhy protéklo, mnoho lidí prošlo po můstcích přes ni. Voda otekla, čas běžel, a v něm se naplňovaly různé osudy lidí, ale také osud struhy.“



Valašské muzeum – Mlýnská dolina

V polovině 20. století přestala mít voda ze struhy pro místní průmysl význam. Papírny byly posledním průmyslovým zařízením, které struhu používalo. Stroje sice poháněla elektrina, ale k výrobě papíru bylo zapotřebí hodně vody. Tak se papírny musely starat o údržbu celé struhy. Ta byla poměrně nákladná, proto si papírny raději vybudovaly vlastní vodárnu a struhu nadále nevyužívaly.



Valašské muzeum – Mlýnská dolina

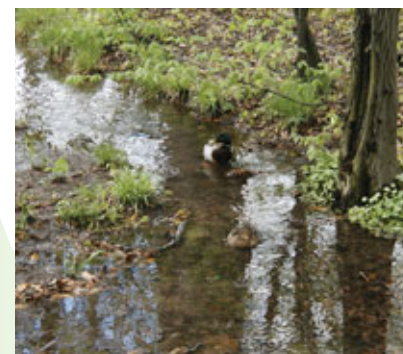
O struhu se pak muselo postarat město. Ani to struhu nepotřebovalo. Takže bylo rozhodnuto využít koryta struhy pro kanalizaci, položili do vyhloubení potrubí a struhu zasypali. Tak struha kolem roku 1973 zanikla.

Torzo struhy má v současnosti už jen dekorativní charakter a podnes slouží k napájení rybníčků a k pohonu technických staveb v Mlýnské dolině. Uzávěr stavidla se otevírá vždy před zahájením letní sezóny. Voda ze struhy také napájí parkový potůček a jezírko u Společenského domu. V minulosti parkový potůček pokračoval pod dnešní Lázeňskou ulicí a mělkým, místy ještě znatelným korytem, běžel přes dolní park až k dobře patrné propusti pod Nádražní ulicí do prostoru současné Základní školy Videčská. Tam se parkový potůček vléval zpět do řeky Bečvy. Nad parkovým potůčkem se klenulo několik můstků, původně dřevěných, pak pěkných kamenných.

V současnosti je parkový potůček veden za areálem Dřevěného městečka Valašského muzea v přírodě malebnými meandry až k jezírku u Společenského domu, odtud je voda odváděna podzemním kanálem do řeky Bečvy.

Na struhu podnes s láskou a obdivem rádi vzpomínají nejen pravověrní Rožnované, ale i ti, kteří Rožnov pamatují ještě z druhé poloviny 60. let 20. století, kdy struha sloužila už jen jako prvek zkrášlující, osvěžující a zpříjemňující život. V místech, kde mijela domky a vilky, pokrývaly její břehy koberce pestrých květin. Můstky ji překlenovaly. Bystře v ní ubíhala průzračná voda. Struha přinášela radost a potěšení z pěkného podívání. To vše už je dnes nenávratná minulost.

Příběh rožnovské struhy je malým ohlédnutím za historií tohoto podivuhodného zařízení, které bylo po dlouhá staletí nedílnou součástí města Rožnova.



městský park



Projekt „Město v mé paměti“ je finančně podpořen z programu „ČSOB a Poštovní spořitelna pro podporu regionů“.
Vydáno v roce 2009



Historie rožnovské struhy